Kuntaliitto
Kommunförbundet

Kuntatalousmuistio

22.9.2017

Kuntatalouden kestävyys varmistettava

Kuntatalous vahvistui - haasteet jatkuvat

Viime vuonna kuntatalouden vuosikate kokonaisuudessaan vahvistui ja tilikauden tulos nousi peräti 1,1 miljardiin euroon. Suotuisasta kehityksestä huolimatta 98 kunnalla tilikauden tulos oli negatiivinen.

Positiivinen kehitys johtui pääosin kuntasektorin toimintamenojen historiallisen maltillisesta kasvusta. Menojen kasvua hillitsivät muun muassa kuntien omat sopeuttamistoimenpiteet, kilpailukykysopimukseen liittyvien alentuneiden lomapalkkavarausten kirjautuminen vuodelle 2016 sekä muut sopeutustoimet. Myös verorahoitus kehittyi hivenen edellisvuotta paremmin.

Kuntatalouden investointimenot pysyivät korkeina. Tästä huolimatta velkaantumisen kasvu hidastui ja investointien omarahoitusosuus nousi jo yli 70 prosentin.

Tänä vuonna odotettua myönteisempi talouskehitys on nostanut erityisesti kuntien yhteisöveroennusteita. Lähivuosien kuntien tuloennuste on kuitenkin vaimea, sillä kiky-sopimus heikentää kuntien veropohjaa noin 500 milj. eurolla vuoden 2018 tasossa. Tulopohjan kehitystä hidastavat myös useat valtionosuuksiin kohdistetut leikkaukset.

Vuonna 2018 kuntien talousnäkymien ennakoidaankin heikkenevän ja palautuvan vuoden 2016 tasolle.

Kuntatalous on nykyisellä urallaan saavuttamassa hallituksen sille julkisen talouden suunnitelmassa asettaman rahoitusasematavoitteen, paikallishallinnon nettoluotonanto korkeintaan -0,5 % suhteessa BKT:hen vuonna 2019.

Palkkaneuvotteluilla tai uusilla menojen lisäyksillä ei tule vaikeuttaa kuntatalouden herkkää taloustilannetta.

Säästötoimia jatkettava, leikkauksia kohtuullistettava

Hallituksen tavoitteena on luoda kunnille osana julkisen talouden sopeuttamista edellytyksiä menosäästöihin tai tulojen lisäyksiin noin 700 milj. euron edestä vuoden 2019 tasolla. Kuntaliiton kesäkuun 2017 kyselyn mukaan hallituksen mahdollistamat säästöt eivät ole kuitenkaan toteutuneet kunnissa toivotulla tavalla, vaan säästöjä tai tulojen lisäyksiä on kuntataloudessa koossa vasta noin 220 milj. euroa.

Esitettyihin säästöihin liittyvästä epävarmuudesta huolimatta hallitus on kohdistamassa kunnille jälleen uusia valtionosuusleikkauksia vuonna 2018. Osa leikkauksista on hyvin ongelmallisia, sillä ne pohjautuvat laskennallisiin arvioihin kuntien menosäästöistä. Tällaisia ovat erityisesti kiky-sopimukseen liittyvät työajan pidentämisestä oletetut henkilösäästöt, varhaiskasvatuksen sekä omaishoidontuen muutoksista ennakoidut säästöt. Myös erikoissairaanhoidon keskittämisestä tuleva tehostuminen toteutuu vasta pidemmällä aikavälillä.

Kilpailukykysopimukseen liittyvä lomarahojen leikkaus tuo kuntatalouteen huomattavia menosäästöjä. Hallituksen päätöksen mukaisesti ne kuitenkin leikataan kuntataloudesta. Kokonaisuudessaan kilpailukykysopimus heikentää kuntataloutta vuosina 2017 ja 2018.

Kuntien valtionosuusleikkaukset eivät saa perustua ennakko-oletuksiin kuntien käyttäytymisestä, vaan ne tulee toteuttaa osana normaalia valtio-kunta arviointia kuntien vuosittaisen kustannustenjaon tarkistuksen kautta.

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Kuntaliitto edellyttää, että vuosityöajan pidennyksen vuodelle 2018 kaavailtu kiky-valtionosuusleikkaus, yhteensä 120 miljoonaa euroa, jaksotetaan uudelleen. Seuraavaan kehystarkasteluun mennessä on selvitettävä kuntien ja kuntayhtymien muiden kuin lainsäädäntöön perustuvien säästötoimien laajuus.
Arvioinnissa on myös realistisesti arvioitava hallituskauden loppupuolelle kaavaillut mahdollistamat uudet kuntiin kohdistuvat säästöesitykset.

Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus vuonna 2018 on noin 130 miljoonaa euroa kuntataloutta heikentävä.

Leikkaukset ja kilpailukykysopimuksen muut tulopohjan heikennykset asettavat taloudellisesti heikommin toimeentulevat kunnat vaikeaan asemaan. Talouskasvun voimistuminen saattaa jopa lisätä eroja kuntakentän sisällä.